

Nr 31

Av herr **Birke m. fl.**, *angående rätt till avdrag för gåva till karolinska mediko-kirurgiska institutet.*

Under och efter det för Sverige olyckliga kriget i Finland 1808—1809 led den svenska armén mycket stora förluster. I högst betydande utsträckning hade dessa icke samband med krigshandlingar från den fientliga arméns sida utan berodde på en undermålig sjukvård. Ett mycket stort antal unga män avled på förläggningsorterna av sårbrand, fältsjuka, frossa och skörbjugg. På de få fältlasarett utmed Bottniska vikens kust dog 30 % av de intagna. Närmast såsom en följd härav beslöt riksens ständer 1810 att inrätta ett "Institutet till skickelige FältLäkares tilldanande". Sålunda tillkom kungl. karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Ehuru från början inrättat med uppgift att utbilda kirurgie magistrar och att ge universitetens medicine doktorer kompletterande utbildning i kirurgi och praktisk sjukvård blev karolinska institutet snart en forskningsanstalt av första rangen. Det kom med kemisten Jöns Jakob Berzelius och professorn i anatomi Anders Retzius att inom kemi och anatomi representera det förnämsta i den samtida vetenskapen. Dess utlåtande begärdes av myndigheterna i skilda sammanhang i frågor rörande socialmedicin, epidemiologi, rättsmedicin m. m. Det kom också på dess lott att uppta till prövning allt nytt inom läkarvetenskapen.

I fortsättningen kom institutet att få bära fram nya idéer och fostra nya discipliner. Sålunda har farmaceutiska institutet och tandläkarinstitutet i Stockholm (numera tandläkarhögskolan) tillkommit som sidogrenar till karolinska institutet.

En särställning intar den första institutionen för strålterapi, radiumhemmet i Stockholm. Där introducerades en ny uppseendeväckande behandling av cancer, och där sköttes sedan 1916, när den första professuren i radiologi i landet tillkom, cancersjuka i huvudsak från mellersta och norra delarna av landet ända till år 1937. Såväl socialt som vetenskapligt var verksamheten förebildlig. Läkare utbildades att ta hand om röntgendiagnostik och strålbehandling vid landets olika lasarett, för vilket ändamål en professur i radioterapi inrättades 1935. Få institutioner torde vid den tiden ha varit bättre kända bland fackmännen ute i världen än det dåtida, till det yttre så obetydliga radiumhemmet i Stockholm. I anslutning till det 1937 tillkomna nya radiumhemmet vid karolinska sjukhuset har vidare 1941 upprättats en institution för radiofysik och samma år en för radiopatologi, vilka tillsammans med radiumhemmet bildar tre självständiga enheter inom Konung Gustaf V:s Jubileumsklinik.

Att här ta upp samtliga de discipliner, som här i landet först upptagits vid karolinska institutet för att sedan inlänkas i den allmänna sjukvården, skulle föra för långt. Vi begränsar oss till att erinra om att här inrättades den första professuren i nervsystemets sjukdomar 1885, i öron-, näs- och halssjukdomar 1912, i ortopedi 1913, i neurokirurgi 1935, i bröstkirurgi 1948, i allergologi 1955 och i barnpsykiatri 1958. Bland kirurger, som på förenämnda områden nått ett stadgat världsrykte, må nämnas professorerna Herbert Olivecrona och Clarence Crafoord. Undervisning och sjukvård å specialklinik upptogs här i narkoslära 1940, plastikkirurgi 1944, hormon-sjukdomar 1947 och i urinvägarnas kirurgi samma år. En barnkirurgisk specialavdelning hade inrättats redan 1876. Samtliga dessa discipliner har sedermera upptagits vid universitetens medicinska fakulteter för att vidare inbyggas i sjukvården.

Karolinska institutet har sålunda genom åren fått fungera som en försöksstation för svensk medicin och detta icke blott på den praktiska sjukvårdens område. Även inom de teoretiska disciplinerna har utvecklingen lett till inrättandet av speciella forskningsprofessorer. Här må erinras om att vid Medicinska Nobelinstitutet år 1937 inrättades en professur i biokemi för Hugo Theorell, sedermera nobelpristagare, vilken fr. o. m. 1959 överförts till karolinska institutets stat. Forskningsprofessorer har som de första i landet inrättats i medicinsk cellforskning 1944, i neurofysiologi 1946, i bakteriologi samma år, i virologi 1948, i medicinsk fysik 1952, i tumörbiologi 1957 och i teoretisk alkoholforskning samma år.

Antalet professorer, laboratorer, prosektorer, lärare i laboratorgraden och docenter (utom forskardocenter, lärare och biträdande överläkare i A 24, forskningsläkare och extra tjänster) 1959/1960 vid karolinska institutet och övriga medicinska lärosäten i Sverige framgår av följande sammanställning:

	Profes- sor	Labora- torer	Prosek- torer	Lärare	E.o. do- center
Karolinska institutet	44	18	5	1	19
Medicinska fakulteten vid Upp- sala universitet	25	5	4	1	13
—, — vid Lunds universitet . .	30	7	4	3	13
—, — vid Göteborgs universitet	26	6	4	—	12
Medicinska högskolan i Umeå . .	16	2	—	—	1
	141	38	17	5	58

Av de inalles 201 upptagna akademiska lärarbefattningarna (frånsett docenterna) vid de medicinska fakulteterna och karolinska institutet faller 68 eller mer än en tredjedel på det senare. Ungefär samma förhållande gäller för e. o. docentbefattningarna. Till detta kommer vid karolinska insti-

tutet icke mindre än 260 docenter. Rena forskningsbefattningar innehas av 7 professorer och av 7 laboratorer. Professorerna och laboratorerna i de större undervisningsämnen har vanligen en omfattande vetenskaplig verksamhet i gång.

Det ligger i sakens natur att vid ett uppräknande av enbart de akademiska lärarbefattningarna huvudmassan av den aktiva forskarkadern icke kommer med. Det gäller vid karolinska institutet 2 forskardocenter, över 200 docenter utan e. o. docentbefattning, 34 assistenter, 26 förste och 29 tredje amanuenser samt 30 doktorandstipendiater. Av de nuvarande omkring 260 docenterna vid karolinska institutet är omkring 150 vetenskapligt aktiva.

Verksamheten vid karolinska institutet har varit svår att finansiera. Delvis betingas detta av att utvecklingen på de medicinska och naturvetenskapliga områdena går så snabbt att institutionerna kontinuerligt måste förnya sin apparatutrustning, delvis också av att hela tiden ett flertal av dess institutioner varit nytillkomna och följaktligen haft stora speciella krav på byggnader, inredning och utrustning. För institutionernas ändamålsenliga drift kräves ej sällan 5—10 gånger större belopp än det statliga materielanslaget. Den på den senaste tiden starkt utökade yngre forskarkadern ansöker också vid utdelningstillfällena om 3—5 gånger större belopp än de i forskningsfonderna tillgängliga, närmast för täckande av personalkostnader. En forskares — även en yngres — prestationer på det experimentella området blir helt andra, om han har tillgång till teknisk assistans.

I vad mån karolinska institutets nuvarande resurser skall kunna tillgodogöras på bästa möjliga sätt beror närmast på vilka anslag, som kan erhållas från staten och vilka donationsmedel som kan ställas till institutets förfogande. Att en ökning av de förra — låt vara att de redan nu uppgår till betydande belopp — är behövlig, låter sig icke bestrida. Å andra sidan är det uppenbart, att den nuvarande statsfinansiella situationen knappast gör det möjligt att åstadkomma någon avsevärd förbättring. I denna situation har karolinska institutets lärarkollegium för avsikt att i samband med institutets 150-årsjubileum 1960 söka intressera enskilda donatorer att medelst penningbidrag möjliggöra en fortsatt och vidgad forskningsverksamhet. Den samhällseliga betydelsen härav torde icke närmare behöva understrykas.

Det skulle självfallet i utomordentlig grad underlätta möjligheterna att få bidrag från enskilda, därest insamlingsverksamheten skulle få det stödet från det allmänna att avdragsrätt medgäves vid beskattningen för gåvor till institutet. Vi vill här föreslå, att riksdagen fattar beslut härom. Vi är medvetna om att en sådan anordning i viss mån strider mot principer som varit ledande för svensk skattelagstiftning under senare år och som lett till att yrkanden i riksdagen om avdrag bl. a. för gåvor till forskning blivit

avslagna. Fördenskull begränsar vi vårt yrkande till att dels endast avse taxeringen till statlig inkomstskatt, dels blott gälla gåvor som emottages under själva jubileumsåret och även året därefter.

Vi erinrar om att sådana undantag från den allmänna principen tidigare förekommit. Sålunda föreskrevs genom beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och luftvärnsskåren. Vidare bemyndigades Kungl. Maj:t genom beslut av 1943 års riksdag att medge, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1944 och 1945 fick åtnjuta avdrag för penninggåvor ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder.

I samband härmed har bevillningsutskottet uttalat, att utskottet ansett det under vissa förhållanden vara motiverat att staten icke uttager skatt å sådan skattskyldigs inkomst, som denne frivilligt ställer till förfogande för ett direkt statsändamål, vilket av statsmakterna prövas vara av utomordentlig vikt. Enligt vår mening är den forskningsverksamhet vi med vårt förslag vill främja att hänföra till dylikt statsändamål av yttersta vikt.

I likhet med vad som gällde i fråga om gåvor till internationellt hjälparbete anser vi praktiska skäl kräva, att en viss lägsta gräns för gåva skall vara förutsättning för avdragsrätt. Vi föreslår att denna gräns sättes till 100 kronor.

Aberopande det anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning om rätt att vid taxering åren 1961 och 1962 enligt förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för belopp, som utgivits såsom gåva till Karolinska medikokirurgiska institutet.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Skattskyldig, som under beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1961 eller år 1962, till Karolinska mediko-kirurgiska institutet lämnat penninggåva ej understigande 100 kronor, äger att vid taxering enligt förordningen om statlig inkomstskatt från sammanlagda beloppet av sina inkomster från olika förvärvskällor åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han under beskattningsåret utgivit såsom sådan gåva.

2 §.

Styrelsen för Karolinska mediko-kirurgiska institutet är pliktig att efter anmaning i den ordning varom stadgas i taxeringsförordningen lämna uppgift om storleken av gåva, som institutet emottagit från namngiven skattskyldig.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 20 januari 1960

E. Birke

Axel Strand

Ivar Johansson

Gunnar Edström

Mysinge